

**BUDAPEST FŐVÁROS XV. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT
POLGÁRMESTER**

Ikt. sz.: 1-54 - 11 /2014.

Hiv. szám.: 5/1513-2/2014.

Az ülés száma: 1-53 - 1 /2014.

(Intézményfelügyeleti és Humán Főo.)

Az ülés időpontja: 2014. január 29.

ELŐTERJESZTÉS

a Csokonai Művelődési Központ közgyűjteményi anyagainak védelméről és restaurálásáról

Tisztelt Képviselő-testület!

Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testülete 2013. október 30-án a 767/2013. (X. 30.) sz. határozatával (1. melléklet) kifejezte szándékát az új Rákospalotai Múzeum tárgyi anyagainak védelméről és restaurálásáról.

2014. január 1-étől a Csokonai Művelődési Központ (továbbiakban: CSMK) a Képviselő-testület 898/2013. (XII. 18.) sz. határozatával (1. melléklet) ismét önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szervként működik. A CSMK intézményegysége a Rákospalota, Pestújhely és Újpalota Helytörténeti Gyűjtemény (továbbiakban: Helytörténeti Gyűjtemény).

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (továbbiakban: Kultv.) 37/A. § (7) bekezdés b) pontjának, valamint az intézményegység érvényes működési engedélyének megfelelően a Helytörténeti Gyűjtemény szakmai besorolása szerint közérdekű muzeális intézmény.

A közérdekű muzeális gyűjtemény a kulturális javak meghatározott értékeinek egységes gyűjtési szempontok szerint létrejött, egységesen kezelt és őrzött, szabályozott módon nyilvántartott és dokumentált együttese, mely a múzeumi követelményeknek nem felel meg, de tudományos, illetőleg művészi értéke alapján a miniszter közérdekű muzeális gyűjteménynek minősíti.

A muzeális intézmény a kulturális javakhoz való hozzáférés biztosítása érdekében:

- a kulturális javak egységes szaktudományos szempontok szerint, tudományos szaktevékenység keretében kialakított, nyilvántartott és dokumentált együttesét őrzi, gondozza és kiállításon bemutatja,
- biztosítja a kulturális javakhoz kapcsolódó kutatási tevékenység lehetőségét,
- kultúráközvetítő, közművelődési tevékenységével hozzájárul az egész életen át tartó tanulás folyamatához,
- közművelődési rendezvényeket és egyéb programokat rendez,
- együttműködik a nevelési-oktatási intézményekkel és múzeumpedagógiai programjaival segíti az iskolai és az iskolán kívüli nevelés céljainak elérését,
- elvégzi a kulturális javak múzeumpedagógiai célú feldolgozását, folyamatosan megújuló múzeumpedagógiai és múzeumandragógiai programkínálatot biztosít,
- turisztikai vonzerejének felhasználásával, a látogatóknak nyújtandó szolgáltatásokkal helyi és országos szinten elősegíti a gazdaság élénkítését.

A Kultv. 37/A. § (3) bekezdése alapján a muzeális intézménynek rendelkeznie kell a szakmai besorolása szerinti követelményszint biztosításához szükséges tárgyi és személyi feltételekkel, mely által ellátja feladatait.

A CSMK igazgatója Tóth Lajos, és a Helytörténeti Gyűjtemény vezetője Kiss Emília bemutatták az intézmény konkrét igényét a „Középtávú állományvédelmi koncepció”

keretében (2. melléklet) a közgyűjteményi anyag védelme és restaurálása érdekében. Az állandó és időszakos kiállítási anyagai a Helytörténeti Gyűjtemény gyűjtőkörébe tartozó történeti, néprajzi és képzőművészeti műtárgyak. Az igazgató tájékoztatása szerint a gyűjtemény gondozottsága egyenetlen, a nyilvántartásban húsz évre visszamenő hiányosságok vannak. A raktárak zsúfoltak és korszerűtlenek. A jelenlegi helyzetben a 6 ezer tárgy raktározására 28 m² terület áll rendelkezésre. A helyiségekben nincs mérőeszköz, a tárgyakat nem lehet biztonságosan mozgatni. Szükségmegoldásként a padlást, a pincét, az udvart is igénybe veszik tárolására.

A közgyűjteményi anyag megőrzésének és gondozásának összköltsége 9 500 000 Ft. A műtárgyak restaurálására, a megfelelő raktározásra és kiállításra 3 évre lebontott ütemtervet készítettek a CSMK szakemberei (a 2. melléklet 5. oldal):

2014

Látványraktárban görgős festménytároló állvány	800 000 Ft
Látványraktárban textiltároló fémszekrény	1 000 000 Ft
Fényképgyűjtemény rendezése és digitalizálása	300 000 Ft
Külső raktár állapotáról szakvélemény készíttetése	100 000 Ft
Kiállításban szereplő eredeti dokumentumok védelme	500 000 Ft
Egyedi restaurálás (1-2 műtárgy)	300 000 Ft
Összesen:	3 000 000 Ft

2015

Látványraktárban polcok végleges pormentesítése	1 000 000 Ft
Dokumentumtár rendezése és digitalizálása (dologi+személyi)	1 500 000 Ft
Kertben kiállított tárgyak állagvédelme	300 000 Ft
Egyedi restaurálás (4-6 műtárgy)	700 000 Ft
Összesen:	3 500 000 Ft

2016

Külső raktár teljeskörű állományvédelme	3 000 000 Ft
Összesen:	3 000 000 Ft

Mindösszesen:

9 500 000 Ft

A törvényben meghatározott feladat ellátására az intézmény 2014. évi költségvetésébe szükséges betervezni a közérdekű muzeális gyűjtemény anyagainak védelmére és restaurálására megjelölt 3. 000 e Ft összeget.

Kérem a Képviselő-testületet az előterjesztés megtárgyalására, és a javaslat elfogadására.

Budapest, 2014. január „15”.

László Tamás

László Tamás
polgármester

1. **Témafelelős:** Intézményfelügyeleti és Humán Főosztály

2. **Egyeztetésre megküldve:**

3. **Bizottságok:** KKES

SZCST

TVÉK

PJ

Handwritten signature

4. **Melléletek:**
1. 767/2013. (X. 30.) és a 898/2013. (XII. 18.) képviselő-testületi határozat
2. A CSMK Középtávú állományvédelmi koncepciója
5. **Jegyzői láttamozás:** 2014. január „14.” Aláírás: *[Handwritten signature]*
6. **Meghívandók:** CSMK igazgató
7. **Az előterjesztést kapják:** CSMK igazgató

Határozati javaslat:

Budapest Főváros XV. kerületi Önkormányzat képviselő-testülete úgy dönt, hogy elfogadja a Középtávú állományvédelmi koncepciót a ...-.../2014. ikt. számú előterjesztés 2. melléklete szerinti tartalommal. Felkéri a Polgármestert, hogy a közgyűteményi állományvédelemre terveztesse be 3.000 eFt összeget a 2014. évi költségvetésbe.

Felelős: polgármester

Határidő: az Állományvédelmi koncepció elfogadására: 2014. január 29.; az előirányzat biztosítására: 2014. évi költségvetés tervezése

Jogszabályi hivatkozások:

- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 23. § (5) bekezdés 13. pont;
- A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 37/A. §, 42. §, 48. §, 76. § (2) bekezdés i) pont,
- 10/2003. (IV. 1.) önkormányzati rendelet az Önkormányzat közművelődési feladatairól és a helyi közművelődési tevékenység támogatásáról 12. § (5) bekezdés

A határozati javaslat elfogadásához minősített szavazattöbbség szükséges.

A Budapest Főváros XV. kerületi Önkormányzat képviselő-testületének határozatai

767/2013. (X. 30.) ök. számú határozat

Budapest Főváros XV. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, felkéri a polgármestert, hogy a Rákospalotai Múzeum tárgyi anyagainak védelme és restaurálása érdekében készítsen előterjesztést időbeli ütemezéssel és a szükséges költségek megjelölésével.

Felelős: polgármester

Határidő: 2013. december 30.

(Szavazati arány: 18 igen szavazat, 1 ellenszavazat, 1 tartózkodás)

898//2013. (XII. 18.) ök. számú határozat

Budapest Főváros XV. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy a Csokonai Művelődési Központ (1153 Budapest, Eötvös utca 64-66.) Alapító okiratának módosítását az 1/79-376/a/2013. ikt. sz. előterjesztés melléklete szerinti tartalommal hagyja jóvá.

Felelős: polgármester

Határidő: jóváhagyásra 2013. december 18.

(Szavazati arány: 19 igen szavazat, 0 ellenszavazat, 1 tartózkodás)

CSOKONAI
MŰVELŐDÉSI
KÖZPONT

KÖZÉPTÁVÚ ÁLLOMÁNYVÉDELMI KONCEPCIÓ

A Rákospalota Pestújhely és Újpalota Helytörténeti Gyűjteménye közérdekű muzeális gyűjtemény-, valamint jogelődje a Rákospalotai Múzeum helytörténeti gyűjtemény közgyűjteményi anyagának megőrzéséről és gondozásáról

A muzeális intézmények létrejöttük óta alapfeladataikat tekintve hármast tűznek ki maguk elé: *gyűjtés és dokumentálás - megőrzés - feldolgozás és bemutatás*. Mindhárom célkitűzés a közösség - esetünkben: a helyi közösség - tagjai által felhalmozott kulturális javak megőrzésére és továbbadására irányul, mind a kézzel fogható, tárgyasult dolgok-, mind pedig a szellemi értékek tekintetében. Az e javakhoz való széles körű hozzáférés is az egyik eszköze annak, hogy kontinuum történelmi és társadalmi tudat maradjon fenn/épüljön fel a közösség egyes tagjaiban és a generációk közötti tudásátadás folyamatában. Eszköz lehet arra is, hogy a jövő generációi részére felidézzük az élő közösségi emlékezetből már kikopott tudás-elemeket, és általuk rámutassunk egy-, a természethez közelebb, élhetőbb életmód lehetőségeire is.

A múzeumi munka során a három részterület egyforma jelentőséggel bír. Az alábbiakban a műtárgyak jelenlegi állapota további megőrzéséhez szükséges és elégséges minimális feltételeket-, illetve a kívánatos jövőbeli fejlesztés lehetőségeit szeretném bemutatni, elsősorban a jelenlegi épület-adottságok figyelembevételével.

Az állományvédelmi munka akkor lesz eredményes, ha nem csak egy-egy részfeladat megoldásán fáradozunk, hanem komplex módon gondolkodva, tervezett tevékenységet folytatunk. Az alábbiakban egy 3 éves ciklus, a 2014-2016 évi időtartamra szóló feladatokat részletezem.

I.) Általános szempontok megvalósítása a helyi gyakorlatban

Passzív műtárgyvédelem: a *preventív (megelőző) konzerválás* szempontrendszerének a tudatos és folyamatos alkalmazása. Megfelelő raktári körülmények kialakítása: klimatizálás, megfelelő berendezés és tárolóeszközök alkalmazása, zsúfoltság megszüntetése. Az újonnan megszerzett tárgyak fertőtlenítése mielőtt bekerülnének a műtárgy raktárba (különben a többi tárgyat is megfertőzhetik) - fizikai tisztítás és biológiai kártevő-mentesítés. Átmenő raktár létesítése.

Aktív műtárgyvédelem: megfelelő raktári rend kialakítása és szigorú fenntartása, megfelelő csomagoló- és tároló anyagok használata (polietilén, polipropilén, poliészter, polisztirol, kül. savmentes papírok és dobozok).

Fenntarthatóság: az egyes gyűjteményi egységeket egymás után újítjuk meg, a költségek tervezhetők és ütemezhetők.

II.) Jelenlegi állapot és elhelyezés: hagyományos raktározás

A gyűjteményi egységek gondozottsága nagyon egyenetlen. (A nyilvántartásban két évtizedre visszamenő hiányosságok vannak - ezt kötelező pótolni.) A tárgyak egy része leltározatlan, pontatlanságok és esetlegességek mutatkoznak a raktári elhelyezésükben is.

Az intézmény gyűjtőköréi: történet - néprajz - képzőművészet. Szerencsés, ha megoldható az egyes gyűjteményrészek külön-külön való elhelyezése, de fő szempontnak a tárgyak alapanyagának kell(ene) lennie.

Gyűjteményeink és elhelyezésük: (Összesen: 28 m² / kb. 6000 tárgy)

- tematikus raktárak

- néprajzi és történeti tárgyak 15 m²
- képző-, ipar- és fotó művészeti tárgyak 2x3 m²

A raktárak állapota és klimatikus viszonyai kielégítőek, azonban felszerelésük korszerűtlen és szakszerűtlen. Méretük nem elégséges a tárgyak számához viszonyítva, zsúfoltság jellemzi őket.

- alapanyaguk/készítésük miatt speciális tárolást igénylő műtárgyak

- viselet- és textilgyűjtemény (a néprajzi és történeti gyűjtemény részeként)
Ez a gyűjtemény leggondozottabb része. A jelenlegi helyen csak a tárolási módon kellene változtatni.

- dokumentumtár (mindhárom gyűjtőkör, papíralapú dokumentumok) 6 m²
- fényképtár és mozgóképtár (a dokumentumtárral egy helyiségben)
- adattár (a dokumentumtárral egy helyiségben)

A fenti 3 nagyon problémás. Nagyrészt rendezetlen anyag, esetleges tárolóeszközökben. Nehezen kutatható, csakis egyenkénti átnézéssel, csak szakalkalmazott közreműködésével.

- periodika archívum 1,5 m²
Rendszerezett de nem feldolgozott anyag. Tárolási módon kell csak változtatni.

- szükségmegoldások

- padlás: Rendezetlen és gondozatlan. A rendezés után sem túl jó raktározási megoldás, mert nehezen hozzáférhetők a tárgyak a szűk és magas feljárt, valamint a világítás teljes hiánya miatt.
- pince: nedves, a műtárgyak zöme már elkerült onnan, legfeljebb installációs és egyéb készlet raktárnak használható (posztamensek, kerti székek, stb.) Az összes műtárgyat el kell távolítani.
- külső raktár: Rendezetlen és gondozatlan. Ez a legproblémásabb. Itt vannak legrosszabb állapotban a tárolt műtárgyak.
- udvar: a téli időjárásnak rendszeresen kitétt tárgyak látványosan pusztulnak.

A helyiségek zsúfoltsága miatt nem lehet sem takarítani, sem a műtárgyakat biztonságosan mozgatni. Nincs mérőeszköz felszerelve a helyiségekben (páratartalom és hőmérséklet). Ideális: 55-60%-os relatív páratartalom, 16-18 °C hőmérséklet, 50 lux fényerősség, UV szűréssel. Nincs füstérzékelő a helyiségekben. Nincs lehetőség a raktárhelyiségek külső áramtalanítására.

Nincs átmenő raktár, ahol a még meg nem tisztított és nem konzervált újonnan beérkező műtárgyakat tárolhatnánk, jelentős a meglévő állomány megfertőzésének kockázata. Muzeális tárgyakat is használunk tárolásra a helyszűke miatt - ez nagyon helytelen. Nincs lehetőség az installációs anyagok külön való tárolására.

III.) Fejlesztési tervek és lehetőségek

a.) Látványraktár kialakítása

Itt (elsősorban iskolai) csoportos látogatókat fogadhatnánk, bemutathatóvá válna a múzeumi gyűjtés-megőrzés-feldolgozás munkamenete és módszerei. Helyszín: a jelenlegi néprajzi és történeti tárgyak raktára.

A raktári bútorzat (ún. Salgó-állványrendszer) jó kiindulópont, de a tárgyak közvetlenül a polcokon állnak, alájuk hullámlemez kellene, mely kis mértékben legalább szabályozza a hőt és a nedvességet, csúszásgátló hatású. A nyitott polcrendszert ideiglenes pormentesítés céljából körbe kellene venni pl. tépőzárral rögzített agro-fátyolfóliával. Hosszútávon üvegezett állványzat kiépítése volna szükséges, mely a jelenlegi állvány felhasználásával, továbbfejlesztésével is megvalósítható.

A szűkös hely miatt a tárgyak a polcokon most több sorban helyezkednek el, ez áttekinthetetlen és sérülésveszélyes. Tehermentesíteni kellene a helyiséget, a tárgyak egy részét máshol elhelyezni.

A textileket kiterítve kellene tárolni pl. ún. térképszekrényben. A jelenlegi beépített tárolószekrény helyén megvalósítható új tárolóeszköz vásárlásával. A nagyméretű zászlók elhelyezése jól megoldott, csak kívülről kellene savmentes anyagba átsomagolni őket.

Terveink szerint ide kerül be a képzőművészeti gyűjtemény nagyobbik része, a festmények döntő többsége is. A képek biztonságos tárolásához szükséges görgős állványrendszer kiépítését 2013-ban megkezdtük, a rendszer fokozatosan továbbfejleszhető. (Jelenleg a kb. 3 m² alapterületű képzőművészeti raktárban a szűkös helyiség és a tárgyak hozzámérten nagy száma miatt a festményeket a keretükön és egymáson húzogatjuk a Salgó-állványon, nem is fér fel mind a polcra, csak kb. 2/3-uk, elkerülhetetlenül sérülnek szinte minden egyes mozgatásnál. Sürgősen változtatni kell.)

b.) Műtárgy raktárak korszerűsítése és rendezése

Dokumentumtár és adattár: A dokumentumok nagy része régi, rossz minőségű alapanyagra íródott, s elhelyezésük is csupán esetleges csomagoló- és tárolóanyagokkal megoldott. A bekövetkező folyamatos savasodás az anyag töredezéséhez, majd pusztulásához vezet. Ezért elsősorban ennek kiküszöbölésére kell törekednünk. Iratok esetében: savmentes irattári dobozokban, paginálva, a kapcsokat kiszedve kell tárolni őket - dobozokat kell vásárolni. Szakalkalmazott által történő rendezés és feldolgozás szükséges a végleges tárolási rend kialakításához. Térképek és tervrajzok: a térképszekrény jó, de savmentes elválasztó lapokat kell rakni közéjük - savmentes papírt kell vásárolni.

Fényképtár: A negatívokat max. 5 °C-on, 20-30 %-os páratartalom mellett kellene tárolni. Papírképek: egyenként savmentes tasakba kell tenni - erre szolgáló tasakokat kell vásárolni. Magnetofon és VHS szalagok: 20 °C alatt, 40 %-os páratartalom szükséges a tárolásukhoz. A felvételek rohamosan romlanak és pusztulnak. Sürgősen digitalizálni kell őket - erre szakembert kell megbízni. Szakalkalmazott által történő rendezés és feldolgozás szükséges a végleges tárolási rend kialakításához.

Periodika archívum: savmentes tárolódobozokba kell helyezni, repertóriumot kell készíteni - kulturális közfoglalkoztatott/önkéntes bevonásával.

Külső raktár: a bútorgyűjtemény és a nagyobb mezőgazdasági eszközök vannak jelenleg itt elhelyezve - sajnos egymásra-egymásba rakva, a helyszűke és az évtizedes gondozatlanság miatt. Szinte minden egyes tárgy egyedi restaurálást igényelne. Ez a legelhanyagoltabb része a

gyűjteménynek. A műtárgy-revizíót és az ideiglenes raktári rend kialakítását 2013 őszén megkezdtük. Bérelt helyiségben van, ez rossz és csak átmenetileg megoldás lehet.

Teendők: restaurátori állapotfelmérést és szakvéleményt kell készíttetni. Ezen alapuló fertőtlenítés és selejtezés után az összevisszaság megszüntethető, gazdaságosabb lesz a tárolás. A tárgyak egyedi restaurálása több éves folyamat. A tárgyakat fertőtlenített raklapokon kellene tárolni, nem jó, hogy a földön állnak - speciális raklapokat kell majd vásárolni a már állagmegővésben részesült darabok számára. A még nem kezelt tárgyakról térben el kell választani őket - ha lehetséges, másik helyszínen.

A külső raktár rendezése és tehermentesítése után helyt adhatna időszakos kiállításoknak, akár itt működhetne a kerületi művészek részéről oly régóta hiányolt kortárs galéria kiállítóhely. Azért is ideális volna erre a célra az épület, mert korábban Pestújhely egyik emblematikus épülete volt a Kaczián-patika. A szükséges infrastruktúra is megvan benne készen - bár felújítandó állapotban: mosdó, vezetékes víz, gázfűtés, villanyvilágítás. Az Önkormányzat részéről tulajdonosi döntés szükséges az esetleges funkcióváltásról.

Pince és padlás: csak teljes körű felújítással és átépítéssel lenne alkalmas műtárgy-raktárnak, innen a tárgyakat el kell távolítani, tisztítás és fertőtlenítés után biztonságos helyre kell elhelyezni a jelenlegi raktárakban.

Udvar: a vetőgép lassanként teljesen szétromlik, a szekér festése évről-évre fakul. A fedett színt bővíteni kellene, hogy mindkét tárgy aláférjen, s ellátni az időjárás és a fény káros hatásai ellen szolgáló védelemmel. Ezután a tárgyak restaurálása szükséges, de nem sürgős feladat.

Az állandó kiállításokban szereplő eredeti dokumentumok és térképek: szakszerű tisztítás után UV szűrős üveg mögé kell tenni. Véd a fény és a látogatók káros hatásaitól. Szakrestaurátort kell megbízni a feladat elvégzésével.

Megelőző állományvédelem kiemelt jelentőségű eszköze a gyűjtemény digitalizálása: a kutató a számítógépen nézi az anyagot. Ehhez persze megfelelő számítógép, nagyobb monitor szkener, fényképezőgép, és jó program kell. A hardver eszközök fejlesztését 2013-ban megkezdtük. Az adatbázis kezelő programot megvásároltuk, ehhez társintézményünk, a Dokumentumtár biztosítja a rendszergazdai feladatok ellátását. A honlapon részben kialakítottuk a keresőfelületet. Az adatrögzítésre, az adatbázis folyamatos építésére 1 fő rész munkaidős szakirányú ismeretekkel rendelkező alkalmazott kellene, ha ez nem lehetséges, akkor a jelenleg takarító-teremőr beosztásban dolgozó kolléga továbbképzésének biztosítása szükséges.

IV.) Új lehetőségek

A tervezett új múzeumépület megvalósulásának háttér munkálatai is a fent megfogalmazottak, hiszen a terek megtöltéséhez új állandó kiállítás megvalósítása kell, bemutatásra alkalmas állapotú műtárgyak szükségessége.

Alternatívaként a jelenlegi épület bővítése is átmeneti megoldás lehet: az udvar hátsó falával párhuzamosan, a jelenlegi épületre merőlegesen megépített újabb kiállítóteret alapincézve (műtárgy raktár, installációs raktár és műhely). Így is maradna elegendő hely a hagyományos szabadtéri rendezvények megtartásához.

V.) Ütemezés és költségtervezet

2014

Látványraktárban görgős festménytároló állvány	800 000 Ft
Látványraktárban textiltároló fémszekrény	1 000 000 Ft
Fényképgyűjtemény rendezése és digitalizálása	300 000 Ft
Külső raktár állapotáról szakvélemény készíttetése	100 000 Ft
Kiállításban szereplő eredeti dokumentumok védelme	500 000 Ft
Egyedi restaurálás (1-2 műtárgy)	300 000 Ft
Összesen:	3 000 000 Ft

2015

Látványraktárban polcok végleges pormentesítése	1 000 000 Ft
Dokumentumtár rendezése és digitalizálása (dologi+személyi)	1 500 000 Ft
Kertben kiállított tárgyak állagvédelme	300 000 Ft
Egyedi restaurálás (4-6 műtárgy)	700 000 Ft
Összesen:	3 500 000 Ft

2016

Külső raktár teljeskörű állományvédelme	3 000 000 Ft
Összesen:	3 000 000 Ft

Budapest, 2014. január 6.

Tóth Lajos
igazgató

Készítette:

Kiss Emília
gyűjteményvezető, etnográfus muzeológus